

Логінова Н. І. Сутність персональності фахівців-правознавців / Н. І. Логінова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2005. – Вип. 3. – С. 98–104.

Логінова Н. І.

СУТНІСТЬ ПЕРСОНАЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ-ПРАВознавців

В статье рассматривается персональность специалистов-правоведов, которая является совокупностью личностных, межличностных и профессиональных компонент личности. Эти компоненты связаны с процессами обучения и направлены на развитие личности и влияния ее на развитие других личностей.

Ключевые слова: правовед, персональность, профессиональная деятельность, компоненты персональности

У статті розглядається персональність фахівців-правознавців, яка є сукупністю особистісних, міжособистісних і професійних компонент особистості. Ці компоненти пов'язані з процесами навчання і спрямовані на розвиток особистості і впливи її на розвиток інших особистостей.

Ключові слова: правознавець, персональність, професійна діяльність, компоненти персональності

The article discusses the personality of lawyers, which is a combination of personal, interpersonal and professional component of personality. These components connected with the processes of training. They are aim at the development of personality and its influence on the development of other personalities.

Keywords: lawyer, personality, professional activity, the components of personality

Правова професійна діяльність пов'язана з нормами права. Вона піддається правовому регулюванню, і це позначається на особистості кожного правознавця. Професійна діяльність правознавця вимагає великої особистої ініціативи, завзятості, наполегливості, цілеспрямованості та відповідних організаторських здібностей. В професійній діяльності реалізуються особистісні якості, навички, уміння, а також знання, які забезпечують професіоналізм.

Сутність професії правознавця визначається змістом правової діяльності. Це від діяльності, пов'язаний з правовим регулюванням суспільних відносин, забезпеченням дотримання членами суспільства правових норм, що вимагає необхідних знань і навичок, що придбавалися шляхом юридичної освіти і практичного досвіду, і який накладає на юристів відповідальність за ефективне виконання покладених обов'язків в системі суспільного розподілу праці [3].

Будь-яка діяльність передбачає наявність певних груп характеристик особистості, сприяючих її успішному виконанню. Діяльність є одним з варіантів задоволення потреби особистості в персоналізації. Персоналізація дозволяє виразити особистості свою індивідуальність через діяльність, що спрямована на інших людей. Здібність до

персоналізації забезпечується індивідуальністю особистості, різноманітністю засобів, за допомогою яких вона може в спілкуванні і діяльності здійснювати персоналізуючи дію на інших людей. Персоналізація суб'єкта відбувається за умови його значущості для інших, референтності і емоційної привабливості. В інших умовах це відсутнє. Формування навчальної діяльності враховує всі компоненти персоналізації, не тільки як спосіб отримання знань, а з'являється одним з напрямів розвитку особистості того, хто навчається. Показником до персоналізації є персональність фахівців-правознавців [4].

Як показує **аналіз останніх досліджень і публікацій** в галузі педагогіки в Україні дана проблема не має розвитку. Це поняття можливо знайти тільки у соціальній філософії, де персональністю названо перетворення особистості. Її розуміють, як процес, в результаті якого особистість розвивається сама і вносить свій внесок у розвиток інших особистостей [2].

Метою даної статті є визначення сутності персональності фахівця-правознавця.

Професійна діяльність правознавця – це вид діяльності, який спрямований на створення умов для реалізації особистісних і професійних якостей, навичок і умінь, для успішного виконання покладених завдань в галузі правознавства. Специфіку процесу професійної діяльності відображає професійна готовність, яка визначається як явище, інтегрує професійні теоретичні знання, практичні уміння та професійні значущі особистісні якості, що виявляються в здібності ставити перед собою професійні завдання, вибирати способи їх рішення та здійснювати самоконтроль за виконанням. Професійна діяльність фахівця-правознавця вимагає установки на особистість, тобто специфічної професійної спрямованості правознавця на інших громадян. В структурі професійної діяльності вона є основоположною освітою, що стимулює низку інших.

В професійній правовій діяльності можна виділити наступні компоненти: пізнавальну, комунікативну, удостоверяльну, організаційну, конструкційну, соціальну, вольову та пошукову. До пізнавальної компоненти відноситься розуміння завдань у сфері професійної діяльності, що стоять в майбутньому, ясне уявлення про різні сторони цієї діяльності і її психологічні особливості, про професійні ситуації, здібність бачити себе в майбутньому як фахівець, що вирішує ці ситуації. В галузі комунікативної діяльності потрібна товариськість, емоційна стійкість, такт, витримка, здібність ясно висловлювати свої думки, відстоювати свою точку зору. В галузі удостоверяльної діяльності – здібність швидкого узагальнення інформації. В галузі організаційної діяльності – організованість, цілеспрямованість, наполегливість. До цієї ж сфери відноситься здібність організатора і досвід організаторської роботи. В галузі конструктивної і реконструктивної діяльності – здібність аналізувати отриману інформацію, формування гіпотез, творчий, оригінальний підхід до рішення

завдань, прозорливість. В галузі соціальної діяльності від фахівця-правознавця потрібне прагнення до істини, гуманізм, чесність, принциповість. В галузі пошукової діяльності – спостережливість, стійкість і концентрація уваги на професійно значущих об'єктах. Вольові компоненти відображають концентрацію особистості на виконання професійних завдань [1].

Ступінь готовності фахівця-правознавця до професійної діяльності визначається двома взаємно обумовленими і взаємозалежними складовими – особистісною та професійною. До особистісної відносяться наступні компоненти – самосвідомість, емоційні якості, рефлексія і вольові якості. До професійної: мотиваційні якості, комунікативні якості, пізнавальні якості і компетентність. Таким чином, готовність фахівця-правознавця містить у собі сукупність особистісних якостей і здібностей людини, суттєвих для успішної професійної діяльності і підготовленість до діяльності (знання, уміння і навички, придбані в процесі професійної підготовки). Професійна готовність фахівця-правознавця – це утворення у свідомості особистості, що проявляється у діяльності, результатом якої є перетворення особистості. Тобто така готовність є частиною персоналізації.

Формування персональності фахівця-правознавця – це процес перетворення вимог сучасного законодавства, відомчих установок в переконання, звички, особисті якості, навички та уміння у людини, яка вибрала для себе правову діяльність. Правознавцям необхідно раціонально розподіляти свої сили і здібності, володіти професійними якостями. В послідовному розвитку таких професійних якостей, як гнучкість розуму і характеру, самовладання і витримка, принциповість і справедливість, організованість і самостійність необхідне враховувати в персональності особистісний підхід.

Згідно цього можна виділити три компоненти персональності фахівців-правознавців:

- особистісну, яка пов'язана з індивідуальністю, межіндивідуальністю та метаіндивідуальністю особистості;
- міжособистісну, що визначає відносини між особистостями і дозволяє внести свої особистісні якості в розвиток індивідуальності інших особистостей;
- професійну, яка заснована на необхідності вирішувати професійні завдання.

Особистісна компонента пов'язана з процесами навчання, які направлені на виявлення і розвиток у особистості індивідуальних якостей, розширення зв'язків між тими, хто навчається, які перетворюються на індивідуальність і уявленням особливостей один в одному в результаті діяльності. В загальному вигляді розвиток особистості може бути уявлений як процес входження людини в нове соціальне середовище і інтеграцію в цьому середовищі, в результаті цього процесу. При цьому людина минає наступні фази свого становлення як особистості: адаптацію, яка передбачає засвоєння діючих цінностей і норм і

оволодіння відповідними засобами і формами діяльності та індивідуалізацію, яка породжується протиріччями, що загострюються, між необхідністю „бути таким як все” і прагненням індивіда до максимальної персоналізації, що характеризується пошуком засобів і способів позначення своєї індивідуальності. Так закріплюються відповідні особистісні новоутворення, внаслідок чого складається достатньо стійка структура особистості, в якій відбувається соціальний розвиток особистості [6].

Також особистісна компонента пов'язана з самореалізацією, у основі якій лежить потреба зростання, розвитку і самовдосконалення. Самореалізація – це прагнення особистості до виявлення і розвитку своїх можливостей і здібностей [7]. Реалізація і розвиток здібностей людини можливо тільки в діяльності. Задовольняючи потребу в самореалізації в різних видах діяльності, особистість переслідує свої життєві цілі, які знаходять своє місце в системі суспільних зв'язків і відносин.

Особистісна компонента сприяє розвитку міжособистісних відносин між особистостями. Система міжособистісних відносин у колективі породжує протиріччя між потребою особистості в персоналізації та об'єктивною зацікавленістю колективу приймати лише ті прояви його індивідуальності, які відповідають цінностям, завданням і нормам функціонування і розвитку цієї спільності. Ця протиріччя знімається в спільній діяльності. Спільність індивідів, що виконують спільну діяльність, формує спілкування. Міжособистісні відносини є мотиваційною сферою особистості, що формується в процесі діяльності. Вони забезпечують умови для самореалізації особистості.

Також розвитку міжособистісних відносин сприяє інтеграція, що детермінується протиріччям між прагненням індивіда бути ідеально уявленим своїми особливостями і відзнаками в суспільстві, з одного боку, і потребою спільності прийняти, схвалити і культивувати лише ті його індивідуальні особливості, які сприяють її розвитку і тим самим розвитку його самого як особистості – з другого боку. При успішному проходженні фази інтеграції у високорозвинутій соціальній спільності у індивіда з'являються такі якості, як гуманність, довіра до людей, справедливість, самовизначення, вимогливість до себе і іншим [6].

Міжособистісна компонента пов'язана з комунікативністю, яка сприяє розвитку міжособистісних відносин. П. І. Підкасистий і Л. М. Фрідман виділили три типи комунікативності: інтелектуальну, яка визначає міжособистісне сприйняття та знаходження спільного взаєморозуміння та визначається умінням слухати співбесідника; волюву, яка визначається здібністю колективу протистояти труднощам та характеризується мірою прояву волі, труднощі характеру в досягненні цілей і виконання професійних завдань та емоціональну, яка визначає настрій групи та забезпечується взаєморозумінням, здібністю

цінувати співбесідника, реалізацією позитивних „колективних” якостей особистості [5]. Комунікативні уміння, які необхідні для спілкування, зводяться до уміння розуміти іншу людину та внести в свій внутрішній світ ціннісні орієнтації іншої людини. До комунікативних навичок відносяться компоненти свідомих дій, які визначають успішність сприйняття, розуміння об'єктивного світу і адекватної дії на нього.

Професійна компонента персональності фахівця-правознавця розуміється нами як інтегральне утворення на основі потреб і здібностей, що характеризується соціальним рівнем перетворення суспільних відносин в професійній сфері діяльності в систему функцій суб'єкта цієї діяльності і визначає її результативність. Професійною компоненту складають слідуєчі показники:

- мотивація, яку розуміють як сукупність факторів, що спонукають і спрямовують особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності;
- пізнавальність, що відноситься до розуміння завдань, які стоять в майбутньому, у сфері професійної діяльності, про професійні ситуації і здібність їх вирішувати;
- компетентність, яка визначається як якість фахівця-правознавця, що вміщує рівень оволодіння їм професійними знаннями, уміннями та навичками.

Всі розглянуті показники особистісного, межособистісного і професійного розвитку взаємозв'язані, утворюють систему, в якій кожний показник пов'язаний один з одним і забезпечує цілісність і динамічність прояву професійної персональності фахівця-правознавця.

Сутністю персональності є особистісне утворення, яке соціально обумовлено і має три базиси прояву:

- прояв персональності на загальному базисі відображає соціальний аспект її змісту, яке відносно постійно, тому що знаходить своє віддзеркалення в інваріантності структури персональності у будь-якому вигляді професійної діяльності;
- прояв персональності на особливому базисі відображає специфіку видів професійної діяльності і забезпечується за рахунок модифікації інваріантного в досвіді професійної діяльності;
- прояв персональності на одиничному базисі відображає індивідуальну міру оволодіння і реалізації соціально-історичного і соціально-типового в її змісті.

Висновки. Резюмуючи вище відзначене, можна зробити висновок, що персональність фахівця-правознавця – це сукупність особистісних, міжособистісних і професійних компонент особистості фахівця-правознавця, які пов'язані с процесами навчання та направлені на розвиток особистості та впливу її на розвиток інших особистостей. Таку персональність необхідно формувати в процесі підготовки майбутніх фахівців-правознавців.

Література

1. Васильев В. Л. Психологическая культура прокурорско-следственной деятельности // Прокурорский надзор, – 2004.
2. Дворецкая Е. В. Закат-восход англо-американской философии постмодерна // Традиции и новации в современных философских дискурсах. – 2001. – вып. 14. – С. 91–97.
3. Колоскова И. Ю., Соколов Н. Я. Юристы как социально-профессиональная группа // Государство и право. – № 10 – 2003. – С. 63.
4. Логінова Н.І. Професійна персоналізація в освіті майбутніх правознавців. К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (21–22 жовтня 2004 р.). – Т.2. – Одеса, 2004. – С.57–60.
5. Пидкасистый П. И., Фридман Л.М., Гарунов М. Г. Психологическо-дидактический справочник преподавателя высшей школы. Пед. общество России. – М., 1999. – 352 с.
6. Психология: Словарь / Под общей ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – 2-е изд., доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
7. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека: Пер. с англ. – М., 1994. – 480 с.